

Կ. Պոլսոյ հմր. Տարեկան 150գլ կանխ
վեցամսեայ 80
Տաւանայ. հմր. Տարեկան 180
վեցամսեայ 100
Կէիլ քիւլ 1
Ծանուցման տողը 2

ԼԲԱԳԻՐ

Դուքս գացած քաղաքացի համար ժախքը
Խմբագրութեան վրայ է:
Լրագրոյ վերաբերեալ համակ կամ արեւ
իցէ գրութիւն՝ Խմբագիր-Տնօրէնին
պիտի ուղղուի. եւ համար ժախքն ալ
գրեալին վրայ է:

ԱՅԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱԲԱՆԱՆ ԲԱՆԱԲԱՆԱՆ ՏՆՏԵԱՆԱՆ

ՀԱՅԵՍՏԱՆԵՐՈՐԴ 19 ՅՈՒՆԻՍ 1866

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Հաշտութեան նախաշաւից պայմաններ
ըսեն վրայ մեր շարաթ աւուր թերթով տը
ւած տեղեկութիւններն հեռագիրը կը հաւ
տատէ մէկ երկու թիւթեւ փոփոխութեամբ:
Գերմանական հին գաշնադրութիւնը պիտի
լուծուի, և նոր գաշնադրութիւնն էւստ
րիա դուրս պիտի ձգուի: Հիւսիսային Գեր
մանիա բոլորովին թրուսից անօրէնութեան
ներքեւ նոր գաշնադրութիւն մը պիտի հա
տատէ, և հարաւային Գերմանիա ալ ան
կախ գաշնադրութիւն մը կազմելու իրաւունք
պիտի ունենայ: Իւրպէս զքաղաքացիները
Բրուսիա պիտի աւանդէ: Բայց Էլեզվիկի
հիւսիսային մասը՝ որուն բնակիչները բոլոր
րովին Տանիսարացի են, Տանիսարացի եւս
պիտի աւանդէ: Իսկ Եւստրիայ գալով՝ իր ամ
բողջութիւնը պիտի պահուի՝ Ալեքսանդր
ի բայ առեալ:

Բրուսիա և Եւստրիա՝ այս հիմնական
պայմաններն ընդունելով չորս շարաթուան
գնադարձոր ստորագրած են, զոր Պալիէ
րիա և Գերմանիոյ ուրիշ երկրորդական տե
րութիւններն ալ ընդունել են:

Եւստրիա կը վերջանայ այն կարծառե
բայց արիւնուշա և անանկալ գէղքերով
լեցուն պատերազմը, որ խորին խաղաղու
թեան մէջ փաթորեալիւ ամպի մը նման ա
միսներով Եւրոպայի գլխուն վրայ կախուե
ցաւ: Փաճառակաճութիւնը խորին շփո
թութեան մէջ ձգեց, և պահ մը բոլոր աշ
խարհ իր յորձանքին մէջ ընկզմել տպաւնա
ցաւ: Գերմանիա ամեն ժամանակ եւրո
պական պատմութեան մէջ մեծ տեղ մը զբա
ղած է: Հին ատեններն անոր անմատոյց ան
տառներէն ելած են այն անհամար դուռե
րը՝ որոս հռոմէացեաց զօրութիւնը չկրցաւ
թրթըր նուաճել: Միջին դարու մէջ ալ միշտ
Գերմանիա եղած է Եւրոպայի ծանրու
թեան կեդրոնը: և գերմանացեաց կայսրերը՝
որոց յաջորդն սպարաւան օրս Բրուսիոյ առջեւ
յաղթահար եղած է, գրեթէ ինքնիշխան
օրէնք կուտային Եւրոպայ: Բայց գերմա
նական կայսրութիւնն անգործ տարրերէ
բաղկացած ըլլալով, չէր կրնար ժամանակին
մաշող զօրութեան գէժ տոկոս: Իր գէժ
եղան աւելի պինդ, անդ և միացեալ տա
լըններէ բաղկացած տէրութիւններ, և այն
օրէն ի վեր իր անկուսն սկսաւ:

Գերմանիոյ ամենէն մեծ հակառակոր
դաց մէկն եղաւ Պաղլիա, որոյ քաղաքա
գէտները՝ Ռիշլիեօյն սկսեալ մինչև Կա
րլսթէն՝ միշտ զայն տիրապետելու ձիգ կը
թափէին: Լուի ԺԴ-ի թագաւորութեան

ատեն Պաղլիա բաւական հարուածներ տը
ռաւ գերմանական կայսրութեանը: Ալեք
Ֆալկոյ գաշնադրութեամբ Եւստրիա գաւառը
փառաբեցաւ, որոյ Պաղլիոյ հետ միանա
լուն գարադրութիւն հանգեալ կատարուելով
այս օրերս, Խոթէնի կայսրուհին ալ անձամբ
այն առթիւ յիշեալ դաւաճն այցելութեան
գնաց: Կարլսթէն Ե. գերմանական կայս
րութիւնը բոլորովին կործանեց, և Ալեք
նայի արքունիքն ալ՝ գերմանական կայսրու
թեան անունը Եւստրիական կայսրութեան
փոխելով՝ աւելի իրական կերպարանք մ'առ
նուլ ուղեց:

Բայց Եւստրիա, իր քաղաքական դրու
թիւնէն կամ ինքնամէկն ազդեցութեան մը
մղեալ՝ միշտ յետադիմութեան արարներէն
եղած է: Օրինակս ապրիլէ բաղկացած ըլ
լալով, իր ներքին ոյժը խիստ ախար էր, ուստի
շարունակ բռնութեամբ և խորամանկ քա
ղաքականութեամբ մը միայն կրցած է իր
հպատակ ազգաց վրայ իր իշխանութիւնը
պահել, որը շարունակ պատրաստ գտնուած
են իրեն դէմ ճնշելու:

Եւստրիայով Եւստրիա՝ ներկայ ձա
խաղութեան շատ յառաջ տիրապետը ըս
կրցած էր: Հունգարացիները չկրնալով դու
սել, 1848-ին Ռուսիոյ օգնութեամբ գլխած
էր: Իտալիոյ մէջ ալ ժողովրդեան դաշ
ցումը միշտ իրեն դէմ յարուցած էր: Եւս
րիական տիրութեան պատճառաւ է, որ
հազիւ Կարլսթէն Գ. 1859-ին Իտալիա ոտը
կոխեց, և Իտալիա ազատեցաւ: Ներկայ պա
տերազմին մէջ ալ հազիւ Բրուսիա ղեկքը
ձեռք առաւ և Եւստրիա Գերմանիայէն
դուրս ինկաւ:

Իշխանաց կամքը գնդապետները պատե
րազմի կը դրէ: Բայց մարդիկ՝ մի միայն իշ
խանին կենսոյն և փրկութեան համար իրենց
կեանքը չեն զոհեր, այլ անոնց սիրտը շար
ժող աւելի մեծ բան մը պետք է, այն է
հայրենիքը: Բրուսիացիներն ու իտալացիներ
ընն իրենց հայրենեաց համար կը կռուէին,
իսկ աւստրիացեաց զօրքն այնպիսի տէրու
թեան մը համար՝ որ ի վաղուց անար իրենց
ազգայնութիւնը ջնջելու աշխատած է: Եւստ
րիոյ կայսրութիւնը ներքին բարոյական դո
րութիւն, հոծ և միացեալ ազգութիւն
չունենալով, հին գաշնադրութեանց և հին
իրաւանց կը դիմէր միշտ իր ետեւ թիւը պահ
պանելու համար, ուստի և ժամանակիս յա
ռաջգլխութիւնն իրեն դէմ ունեցաւ:

Բայց յառաջգլխութիւնն այս անգամ
ալ յաղթեց: Եւստրիա իր հին ազդեցու
թիւնը կորսնցնելով՝ ալ չկրնար բռնաւորու
թեան արարներէն ըլլալ: Ինքն ալ կամայ ա
կամայ իր կառավարութիւնը դարուս դու

ղափարաց յարմարեցնելու պիտի աշխատի:
1859-ի պարտութիւնն իր փորձիւրոյ փա
սակար չեղաւ, փանդի սահմանադրութիւն
և երեւոյթանական ժողով ունեցան, զորս
անցեալ տարի Գրանչիսկո-Յոլսէփ կոյս
րը գործեալ դադարեցուց: 1866-ի պարտու
թիւնը թերեւս աւելի մեծ աղետութիւն
ներ տայ Եւստրիոյ ներքեւ եղած ազգաց, և
թերեւս Հունգարացիք՝ որոյ ուրիշ առնե
նէր ցոյց տուած անձնութեան Եւստ
րիա ապերախտ գտնուած է, իրենց այնչափ
բողքացած ազգային ինքնօրինութիւնը ձեռք
բերեն:

Իտալիոյ կառավարութիւնը՝ Ալեք
սիկի երկրին մէջ արդէն ձեռք անցուցած
տեղերը բարեկարգելու համար քաղաքական
տեսուչներ կը դրէ:

Ինչպէս արդէն ծանուցած ենք, Չե
տլիին գորապետը Բառուա Ալեքսիցա և
Ռոպիս քաղաքները գրաւած է:

Կարիսպոյի գորապետն ալ Թիւրի մէջ
Եմբոյա և Քոմիսիո քաղաքներն առած և
Թարէնթայի մօտ հասած է:

Բայց զինադադարը վրայ դալով Չիալ
տինի և Կարիսպոյի յառաջխաղաղու
թիւնը արգիլեց, որը ուր օր են՝ հոն կենա
լու կը հարկադրին:

Ենդիկոյ խորհրդարանը որոշեց որ զօ
րաց արդի հրացաններուն տեղ տակէն լոյս
ւող հրացաններ շնուին:

Արուի թէ մինչև յառաջիկայ օգոստո
սի վերջը 20000 անգլիացի զօրական նոր հը
րացանները պիտի ղեկավարին:

Ենդիկոյ ընդունած հրացանը ըր
ուսիսիցեաց դործածածին մէկ ուրիշ տե
տակն է:

Պուքրէշէն յուլիս 5/17 թուով լուր
կուտան թէ Պաղլիոյ կառավարութիւնն
հեռուեալ հեռագիրը դրէր է Պուքրէշէ
գաղղիական հիւպատոսին:

« Իմացուր այդ տեղի հրեայներուն թէ
Պաղլիա զերեք իր պաշտպանութեան ներ
քե կառնու, և ըսէ թէ Պաղլիոյ կառա
վարութիւնը չկրնար իր պաշտպանութիւնը
շարժել այնպիսի երկրի մը՝ ուր միլեոան
գութիւնն այդպիսի գործերով կը պատու
խանէ այնպիսի օրինաւոր խնդրանաց: »

Մեր արդոյ ընթերցողք կը հասկնան
անշուշտ թէ այս յանդիմանական ազգա
րարութեան պատճառը իրջին ժամանակնե
րս Պուքրէշէ մէջ հրեից դէմ գործուած
մոլեախեղական բռնութիւններն են:

Նարոնի կայսրը՝ իրեն հետ դաշնադրու-
թիւն ունեցող եւրոպական տէրութեանց
առաջարկութեան համեմատ որոշեց որ յա-
ռաջեկաւ 1867 տարուոյն սկիզբէն՝ բոլոր
բարեկամ տէրութեանց հպատակները կա-
րող ըլլան Նարոնի տէրութեան երկիրնե-
րուն մէջ ճանապարհորդել և առուտուր
ընել։

Եւս թոյլտուութիւնը մեծ կարեւորու-
թիւն ունի ապագային համար։ Գրան դե
Նարոնի ներքին դաւառները՝ որ մինչև
յարդ գոյ էին եւրոպացւոյ, կատարեալ կեր-
պով կը բացուին։

Եւրոպացիներ եկած լուրերը կը ծանու-
ցանեն թէ Հալանայի կղզւոյն մէջ ապրա-
տամբութիւն մը ծաղեր է Սպանիոյ կառա-
վարութեան դէմ, և 7000 սպանիացի զօրաց
գունդ մը ապստամբներէն յաղթուեր է։

Բիւլեյիք՝ որոյ մայրաքաղաքն անցեալ-
ները ռմաւորներ էին սպանիացիք, այս ա-
պստամբութեան լուրն առնելուն պէս չորս
զինեալ նաւով 2000 մարդ ապստամբներուն
օգնութեան դրկեր են։

Ար վախճուի որ այս անգամ սպանիացիք
Հալանայի մեծ կղզին պիտի կորսնցնեն։

Եւրոպական քաղաքականութեան ներ-
կայ շփոթ վիճակին մէջ, երբ ամեն մարդ
տէրութեանց սահմաններն ըստ հաճոյց կը
չափէ կը ձեւէ, անօգուտ չըլլար յիշել 1860
ին և 61ին Եւրոպայի պաշտօնէից ըրած կարե-
ւոր յայտարարութիւնները։

Ի որո խաղճերսթին 1860ին կրտէր խոր-
հրդարանին մէջ. «Սպանիոյ Գաղղիոյ տըր-
ւին Եւրոպայի շահերուն չգաղթի, որպէս զի
զայն արգիլելու համար պատերազմի ելնէ։
Գաղղիա՝ Սպանիոյ առնելէ ետեւ առաջուա-
նէն աւելի հզօր չըլլար Եւրոպայի նկատմամբ։»

Բայ ըրտ Ռոբըր 1861ին կրտէր. «Սա-
տէրից կղզին մեծ կարեւորութիւն ունի Իմ
գետնական նամակներուս մէջ յիշեալ կըղ-
զւոյն Գաղղիոյ տըրւին Եւրոպայի և մա-
նաւանդ Միջերկրական ծովուն մէջ տէրու-
թեանց հաւասարակշռութեան փոփոխար
ըլլալը յայտնաւ եմ։ Եւս փոթանակութիւ-
նը՝ միայն Գաղղիոյ և Սպանիոյ տէրու-
թեանց մէջ չըլլար ըլլալ, փոփոխ զի ուրիշ
տէրութեանց ալ շահուն կը դաշնի, և Եւրո-
պայի ու Գաղղիոյ մէջ եղած դաշնակցու-
թեան վերջ կուտայ։ Բայց չեմ կարծեր
թէ Նարոնի կայսեր կառավարութիւնը
Սպանիոյ Գաղղիոյ հետ միացնելու ուզե-
լով անկից յառաջ գալիք հեռանքն աչքն
առնու։»

Եւս յայտարարութենէն կը տեսնուի որ
Սպանիոյ կղզին Գաղղիոյ տըրւին կրնայ
յիշեալ տէրութեան և Եւրոպայի մէջ գրե-
տութիւն յարուցանել։

Բրուսիոյ Թագաւորը Թագուհւոյն գը-
րած առանձին նամակի մը մէջ հետեւեալ
կերպով կը նկարագրէ Սատովայի ճակատա-
մարտը, ուր՝ ինչպէս յայտնի է՝ ինք անձամբ
կը հրամայէր։

Հօրդի 4 յուլիս։

«Պրիձ (Թագաւորանդ իշխանը) Ժա-
մին ջին ճամայ ելաւ և Բարլ (Պրէտե-
րիք-Էրլ իշխանը) Ժամր ջին, պատերազ-
մական խորհուրդէ մ՝ ետեւ, ուր որոշուե-
ցաւ խոջեալ գունդերուն մէկ երկու օր
հանգստութիւն առլ։ Ժամր 10ին Ալէքս-
թէի զօրապետն առօրեայ զինուորական զի-
տողութեանց տեղեկագիրք բերաւ ինձի, ուր-
կէջ կը հասկըցուէր թէ Թշնամեաց գուն-

դերը Ժօղէֆթատէն Բէօնիկիաց կը յա-
ռաջանան Իլլա դետին աջ կողմը։ Պա-
տերազմի զերիններն ալ կրտէին թէ Եւսա-
րիացւոյ բանակը Բէօնիկիաց գունդու-
ւած է, Իլլա և Պիսթրից գետերուն
մէջ։ Ուստի առաջարկուեցաւ ինձ որ թըշ-
նամեոյն Իլլայի այս կողմն անցնելէն օ-
գուտ քաղելով ճակատամարտ անյապաղ ա-
ռաջարկեմ։ Մեր առաջին զօրաբանակը
կեդրոն պիտի կազմէր Սատովայի աջը։
Հերվարթ զօրապետը Թշնամեոյն ճակաթե-
ւին դէմ պիտի քաղէր Եւլանիցէն, և Ֆը-
րիձ (Թագաւորանդ իշխանը) ալ երկրորդ
զօրաբանակին ու պահապան զօրաց հետ
Բէօնիկին հաֆէն յառաջանալով Թշնամ-
եոյն աջ թևին վայ պիտի քաղէր։

«Այս գիշեր եղած էր երբ Մօլթը զօ-
րապետին հետ ամեն բան կարգի դրի։ Ե-
ւսաւտուն Ժամր ջին ես ալ պատերազմի
դաշար պիտի գտնուէի, իսկ բանակը Ժամր
ջին իր արշաւանքը պիտի սկսէր։ Տուպու-
ուած փոքր զիւղէն ձի նստածատենս անձ-
րեւ կուգար, որ բոլոր օրը մերթ ընդ մերթ
շարունակեց։ Ենցած անգիւրս զօրք միշտ կը
ծափահարէր։

«Երբ Սատովա հասնելով բլրի մը վը-
րայ դիրքս բռնեցի, ճակատամարտն սկսաւ։
Եւ երկրորդ զօրաբանակը՝ որ իմ աջ կողմն
կը գտնուէր՝ Թնդանթիներն արձակեց։ Հօ-
րին զօրապետը Սատովայի աջը Պիսթրիձ
գետն անցնելով Թշնամեոյն վրայ յարձակե-
ցաւ որ անառաւար բարձրաւանդակներն ի-
րեն ապաստան առած էր, և ուժգին դիմադ-
րութեան մը հանդիպելով չկրցաւ յառաջ
երթալ։ Պրանտէրի զօրապետին յարձակումն
ալ նոյն արգիւնքն ունեցաւ։ Հերվարթ
զօրապետն ալ Եւլանիձէն յառաջանալով,
Ժամր ու կէս վերջը պատերազմի մտաւ, որ
Թնդանթիով կուտելու և անառաւար բլրաց
վրայ հետեւի զօրք յարձակելու վրայ կը
կայանար, և զոր 5 Ժամանդը հաս յառաջ
տարինք։

«Ստիպին անձկութեամբ կուտանէինք որ
երկրորդ զօրաբանակը (Թագաւորանդ իշ-
խանին բանակը) համար, փոփոխ արգէն թըն-
դանթի երկար կուտելէն մէջ Թնդանթիա-
ձիզ զօրաց մթ երբք քանի մ՝ անգամ հասած
էր, և հետեւակալորաց կուտել ալ յետ և ա-
ռաջ կը տատանէր։

«Ալ երջագէս արքանի պահապան զօ-
րաց մօտենալուն նշանները տեսնուիլ սկսան,
բայց բլրին միւս կողմն եղած կախը չէր ե-
րկնար մեկը։ Հերվարթ զօրապետը ծանր
յառաջ կերթար, Թշնամին միշտ ամուր կը
կենար իր կեդրոնին մէջ, որուն դէմ եղած
յարձակման ուժ տարու համար քանի մը նոր
գունդեր ալ զիւղուեցան։ Իս ալ այն գուն-
դերուն մէջէն ձիա առաջ քշեցի, և ամեն
տեղ ուրախութեան աղաղակներով ընդուն-
ւեցայ։ Չօրքն յառաջ խորացած տանն,
նուազածուաց խոճմը «Հայլ Տէր» (բրու-
սիական աղագային երգը) կը նուագէր։ սրտա-
թունդ վայրկեան։ Յանկարծ կեդրոնէն
Թնդանթիներուն ձայնը մեղմացաւ, և հե-
ծերազօր ուղուեցաւ, որ նշան էր թէ թըշ-
նամին փարանիլ սկսիւ էր և յաղթութիւնը
տանելու համար հեծեալորաց յարձակման
Ժամն հասեր էր։ Երկրորդ զօրաբանակին
կողմնակի յարձակումն ալ տարակոյս չէր
թողար յաղթութիւնը մերն ըլլալուն, ուս-
տի ես ալ առաւօտուն բռնած դիրքս թող-
լով՝ հեծեալորաց հետ գացի։ Ճանապար-
հին վրայ արքանի պահապան զօրաց գուն-
դերուն հանդիպեցայ որք Թմրկահար յա-
ռաջ կերթային և 12 Թնդանթի գերի ա-

ռած էին։ Չիս տեսած տաննին ասոնց
զգացած եռանդն անկարագրելի էր։ Չրա-
մանատարները վազեցին ձեռքս համբուրե-
լու, որ այս անգամուն համար թողի։ Մեր
զօրքերը Թշնամեոյն կրակին ներքեւ միշտ յա-
ռաջ կը քաղէին, և ուր որ կերթային՝ յըն-
ծութեան աղաղակներով կընդունէին զիս։
Եւրոպայի վայրկեաններ են որոց մէջ
մէկն ապրելու է որ հասկնայ։

«Մեր հեծեալորք յարձակիլ սկսաւ,
և աչքիս առջև արիւնահեղ խիստ կուտ մը
եղաւ, ուր Թշնամին բոլորովն յաղթուելով
եւ մղուեցաւ։ Պատերազմի ասպարէզն, ուր
ես ալ ձիով յառաջ կերթայի, սարսափելի տե-
ւորան մը կը ներկայացնէր։ Չարդուբուրդ
եղած, մեռեալ կամ դեռ կենդանի աւսա-
րիացիներով լցուած էր։

«Իսկ հետեւակալորն Իլլայի եզերքը
պատերազմը կը շարունակէր, մինչդեռ գե-
տին միւս կողմէն անձրեւի պէս ուռում կը տե-
ղար վրանիս, որոց տակ ես ալ փնայի, բայց
Պիսթրիքի թափանձանք հեռուցայ։ Սա-
կայն շրջապայուծիւն շարունակելով Միւ-
թինա, Ալիթմակէրի և Պօնէն զօրապա-
ններուն հանդիպեցայ։ Եւս անտուժ իննե-
րը չեն կրնար նկարագրուիլ։ Ինչ օտակա-
լի կերեւէր պատերազմին դաշար, ամեն կողմ
հրացաններ, զինուորական վերարկուներ և
փամփուշտի ամաններ լցուած էին։ Մինչև
այն ամեն 12000 զօրք և 50 հրամանատար
զերի բռնած էինք։ Մեր կորուստը դեռ
ստուգուած չէ, բայց շատ մեծ է։ Եւրթօ-
ան Հօհենցօլթերն իշխանը՝ չորս գնդակի
հարուած աւեր է սրունքէն, և կրտէն թէ
արտաքոյ կարգի քաջութեամբ կուտէր է։
... Ալ երջագէս իրիկուան դէմ Պրից
(Թագաւորանդ իշխանը) և իր հրամանա-
տարները տեսայ։ Ինչ վայրկեան մեր տեսած
անցքերէն ետեւ, և ինչ առաւ իրիկուն, Իմ
ձեռքովս իրեն արժանեաց պատուանշանը ար-
ւի։ Եւրքէն արտասուք կը վազէր առած ա-
տեն, փոփոխ զի այս պատուանշանը տալս ծա-
նուցանող հեռագիրը դեռ իրեն հասած չըլ-
լալով, մէկէն ի մէկ կընդունէր զայն։ Ժա-
մր 11ին Հօրդիձ հասայ առանց հանդերձա-
նաց, և բազմեց մը զատ աւրիշ բան չու-
նիմ հանգչելու համար։»

Հեռագրութեան Լուրեր

Փարիզ 26 յուլիս։

«Կուտութիւնները կը շարունակեն Լոն-
րայի մէջ։

«Պրանդ Ֆորթի մէջ Բրուսիացիք 52
միլիոն Ֆրանք տուրք կը պահանջեն բնակիչ-
ներէն, և այս նպատակաւ զինուորներ դը-
րին քաղաքացւոյ երեւելներուն տունները։
Ֆեյլենք քաղաքապետն ինքզինք սպաննեց։»

Փարիզ 27 յուլիս։

«Բրուսիացիք Ալիւրպուրի մօտ նոր
հարուած մը տուին պալիկերացւոյ։ Պէր-
լինէն եկած հեռագիր մը կրտէ թէ Պալիկե-
րա յանձն չառնուր գերմանական նոր դաշ-
նակցութեան անգամ, ըլլալ՝ եթէ Եւսա-
րիա գուրս փնայ այն դաշնակցութենէն։

«Ալիւննա պաշարման վիճակի մէջ է։

«Լոնրայի մէջ երէկ նոր խոսքութիւն մը
չպատահեցաւ։ Յուլմունքն հանդարտած
է։»

Փարիզ 28 յուլիս։

«Պաշտօնական կերպով կատուգութի
Բրուսիա և Եւստրիա առաջարկեալ խա-
ղաղութեան հիմերն ընդունելով չորս շաբ-

* Ասիկա Ռուսիոյ Կարդուս իշխանին եղ-
բայն է, որուն առած վերջերուն պատճառա-
տաքը կարելի հարկ եղեր է։ (Ծ. Խ.)

Թուան զինադադար մը ստորագրեցին : Պա-
փերա ալ Պերմանիոյ երկրորդական տե-
րութեանց կողմէն հաւանութիւն տուաւ
զինադադարին : »

Սովորական ճանքով եկած լուրերը մին-
չե յուլիս 20 կը հասնին :

Ըսեց մէջ նշանակութեան արժանի կը
գտնենք հեռեկալ երեք կողմը զբաղմունք
թիւնները, որք զինադադարէն առաջ Բրու-
սիոյ և Լատարիոյ մէջ եղած բանակցու-
թեանց բովանդակութիւններն են :

1. Բրուսիոյ կողմանէ եղած առաջին առա-
ջարկութիւնը , որ յուլիս 12—13ին գիշերը
Գաղղիոյ դեսպանին ձեռքը Աւստրիա-
ցոյ դրօշակցաւ :

« Բրուսիոյ թագաւորն Իտալական կա-
ռավարութեան դիտաւորութիւնն հասկը-
նալու ժամանակ թողոյ համար պատրաստ
է երեք օր թշնամութիւնը գաղղիացիներու
հետեւեալ պայմաններով .

« Լատարիոյ Բրուսիացոց արդի
բռնած գիւղերուն և թաղիս գետին մէջան-
ող եղած երկրէն պիտի քաշուին : Իրենց
բոլոր զօրքերը (հիւսիսային , հարաւային և
Սաքսոն) , թնդանօթաձիգ կառքերը , պա-
տերազմական պաշարները պիտի դադարեն
և որ և է շարժում մը չպիտի ընեն : Մինչև
որոշեալ պայմանաժաման լրանալը՝ Բրու-
սիացիք Օրմուցէն 3 մղոն հեռու պիտի կե-
նան : Տրեզորայէն Բրախա բանող երկաթու-
ղին Բրուսիացոց պիտի բացուի , որպէս զի
նոյաւ կրեն : »

2. Աւստրիացոց պատասխանը .

« Բրուսիոյ թագաւորին առաջարկած
պայմաններն աւստրիացոց վնասակար և բը-
րուսիացոց նպաստաւոր են : Բայց որով
բրուսիացիք Օրմուցէն երեք մղոն հեռու
ըլլալով կրնան զայն ամեն կողմէ պաշարել ,
և իտալացիք ալ զինադադարէն պայմաններէն
գուրս մնացած ըլլալով՝ կրնան յառաջ քա-
շել : Աւստի Լատարիա սահմանադիմ մը կա-
ռաւարկէ , որմէ անդին չկրնան անցնիլ և ոչ
մէկ կողման զօրքերը , բայց անոր ետեւն ա-
պառութեամբ իրենց շարժումը շարունա-
կեն : Արշաւելք սահմանադիմ ըլլայ թաղի-
ս գետին երկայնութիւնը իր աղբերակէն
մինչև Լանտեպուրկի արևմտեան կողմը 2
մղոն մնալով և Լանտեպուրկէն ալ Օւ-
մալք բանող երկաթուղին զուգահեռական
երկայնութեամբ՝ մինչև բրուսիացոց ար-
դի բռնած գիւղերը՝ Օրմուցի արևմտեան
հիւսիսային արտաքին ամրութիւններէն եր-
կու մղոն հեռավորութեամբ : Լատարիոյ
կայսրը Տրեզորայէն Բրախա բանող երկա-
թուղին Բրուսիացոց բանարու մասին Սաք-
սոնիոյ թագաւորին հաճութիւնը կտանուայ :

« Եւս պայմանները եթէ ընդունուին ,
Լատարիոյ կայսրը կառաւարկէ անմիջապէս
զինադադարն ստորագրելու համար զորժա-
կաններ զսկիւ Ռայկէրն : Կայսրը կը փափա-
քի որ Պալմէրայի և Հեսէի Եւքստոր
իշխանին զօրքերուն հետ ալ զինադադարը
լայ : »

3. Բրուսիացոց պատասխանը .

« Բրուսիոյ թագաւորը չկրնար ընդու-
նիլ Լատարիոյ առաջարկութիւնը՝ երկու
պատճառաւ . նախ՝ փասն զի Լատարիացոց
հարաւային բանակն ապառութիւն կուենայ
գէտ ի հիւսիս իր շարժումը շարունակելու .
և երկրորդ , փասն զի հաճութիւն չարտա-
կր Բրուսիացիք թաղիս գետին մինչև Լանտե-
պուրկի գիծը դրաւ են : »

Աւերմն զինադադար ստորագրելու հա-
մար զորժականները զոյգեալ հարկ չմնար :

Եւս առաջին բանակցութեանց անջաջողու-
թիւնէն ետեւ՝ պատերազմը նորէն շարունա-
կեցաւ , մինչև որ Կարօլին կայսեր միջնոր-
դական ջանքը վերջապէս յաջողեալ խաղա-
ղութեան հիմնական պայմաններն ընդուն-
ուեցան , և նախ հինգ աւուր , վերջն ալ
չորս շաբաթուան համար զինադադար հաս-
տատուեցաւ , որուն վախճանը կը յուսանք
թէ վերջնական հաշտութիւն մ'է :

Լատարիոյ կայսրն հետեւեալ յայտարա-
րութիւնն ուղղեց հունգարացոց .

« Կախարհամութեան ձեռքը ծանր կի-
նայ մեր վրայ : Եւս պատերազմին մէջ , զոր
ես չըրգեցի և ուր պարագայից զօրու-
թեամբ մղուեցայ , բոլոր մարդկային հաշիւ-
ներն իրերեւ երան , և իմ՝ միակ յոյսս հի-
մա իմ՝ աշխիւ բանակին դիւցազնական քա-
ջութեան վրայ դրած եմ : Իմ զօրացս կար-
գերուն մէջ եղած կորուստները ցաւալի են
և իմ՝ հայրական սիրտս այն պատճառաւ
թշուառացեալ ընտանեաց աղոյն կը մաս-
նակցի : Եւս հաւատար կուլի մը վերջ տա-
լու , պատերազմին պատճառաւ կորուստնե-
րուն տեղը լեցնելու ժամանակ և պատե-
հութիւն գտնելու , և զինուորական զօրու-
թիւնները կայսրութեան հիւսիսային կողմ-
ը կեդրոնացնելու համար մեծ զոհողու-
թիւններ յանձն առի , որպէս զի զինադա-
դար մը հաստատելու վրայ բանակցութիւն
ներ ըլլան : Աստահութեամբ կը զիմեմ իմ
հունգարիոյ թագաւորութեան հա-
ւատարիմ ժողովրդեան , որ դժուարին
փայրեկաններու մէջ յաճախ անձնու իրաւ-
թեան փորձեր տուած է : Կայսրութեանս
բոլոր ձիւք պիտի թողնուի , որպէս զի հաշ-
տութիւնը պատուաւոր պայմաններով կ'ըն-
քալի : Հաստատուէս կը հաւատամ՝ որ
հունգարիոյ պատերազմողներն իրենց հինօր-
եայ հաւատարմութեամբ վաւերա՛ծ խըն-
դութեամբ պիտի գիմեն մեր դրօշակին ներ-
քե իրենց հայրենակցաց օրհնելու և իրենց
հայրենիքը պաշտպանելու համար որ պա-
տերազմին դէպքերուն պատճառաւ ծանր
փառնդի մէջ ինկած է : Միայնք իմ բոլոր
տիքս՝ յարձակողաց դէմ հայրենիքը պաշտ-
պանելու համար , և ձեր քաջ նախնեաց
արժանի որդիք եղիք , որ իրենց դիւցազնա-
կան արութեամբ հունգարական անունը
փառաւորած և անթաւա՛մ դափնեօղակներ
ստացած են : »

ՅԵՐԱՆՔԱՅԱՆ ՅՈՎԱԿԻՄ

Ա.ԶԳ.ԱՅԻՆ

Կրնանք թէ անցեալ երեքշաբթի ա-
ւուր վիճակային համադուհար ժողովին մէջ
միմիայն եպիսկոպոսները ընտրելի առաջարկ-
ւեր են , իսկ վարդապետները բոլորովն
դուրս ձգուեր են :

Մեղի կը թուի թէ կաթողիկոսական
յանձնաժողովը տեղեկագրին մէջ « բարձ-
րատիրիան եկեղեցականը » խօսքը մի փոյն
եպիսկոպոսաց համար չէ , այլ ծայրագոյն
աստիճան ունեցող վարդապետաց համար ալ
է , և որոց մէջ ալ կրնան գտնուիլ արժանա-
ւոր ընտրելիներ , ինչպէս է օրինակի համար
Սեթեան Գեորգ : Յօհաննէս վարդապետը
որ եկեղեցական պատմական և դրական հըն-
տութեամբ , եկեղեցոյ կանոնաց և կարգաց
պահպանութեան ջերմ՝ նախաձեռնորու-

թեամբ , ազդային իրաց և գործոց քննա-
նօթութեամբ բացա՛ծ անձնակազմի փորձա-
ռութեամբ , խոհականութեամբ և ան-
բանաս վարուքը շատ եպիսկոպոսներու վը-
րայ աւաւելու թիւն ունի :

Լուսնաւորայեցի ժողովին մէջ այս մասին
դիտողութիւն ընող եղեր է , բայց ընդունե-
լութիւն չէ դաւեր մեծադոյն մասէն , և այս
ալ ի հարկէ բանաւոր պատճառաւ մը՝ զոր
պիտի բացատրէ անշուշտ վիճակային ժողո-
վոյն տեղեկագիրը :

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կիւմիքիոյ Եւրանայէի գեղէն յուլիս
8 թուով գրուած նամակ մը դառն դան-
դառներ կրնէ տեղեցին թաղական խորհըր-
դին դէմ , ըսելով թէ ոչ օրինաւոր նիստ
մ'ըրած և ոչ ալ արդիւնք մը յուշըցած
է , թէ եկեղեցոյն երամաւորը խաւնաջը
փոթ վիճակի մէջ է , թէ գաղղիոյ բողոքովն
անխնամ թողուած գրեթէ գոյաւելու մօտ
է , և այլն և այլն :

Եւս լուրերը գրող անձը « ոմն ի բոժա-
նորդացի » ըսելով անուն մ'ստորագրած է .
բայց ստորագրութիւնը մեզ անձանօթ ըլ-
լալով և նոյն անունով ալ Եւրանայէի մէջ
բաժանորդ չունենալով , բնականաբար նա-
մակին հրատարակութիւնը ետ ձգելու պար-
տաւորեցանք :

Եւս դէպքը յաճախ պատահելով , ար-
ժան կը համարինք ծանուցանել դուրսերէն
մեզ նամակ գրել ուղղող անձանց , որ կամ լրա-
գրոյս հոգաբարձուներուն , կամ հոգաբար-
ձու չգտնուած տեղը բաժանորդի մը յանձ-
նարարութեամբ և կամ Պօլիս բնակեալ անձի
մը միջնորդութեամբ զոյգեն , որպէս զի կա-
րածի տեղի չմնայ . որովհետեւ կրնայ ըլլալ որ
վարդապետային մէկը շինծու անուամբ օտա-
յօր նաւակ մը յօրինէ և բոսթայի տալով
ուղղակի լրագրի մը զոյգէ : Եւսպիտի խա-
ղախութեան մը գոհ չըլլալու համար երբեք
անձանօթ ստորագրութեամբ նամակ կամ
յօղուած չենք ընդունիր դուրսերէն :

Եւրոպոյ մէջ Երմիլի դքսին նախա-
գահութեամբ Օգոստոսոյ ընկերութիւն
մը հաստատուեցաւ , որոյ անդամներն ամեն
շաբթու նիստեր կրնեն տեղեկագրեր կը կար-
դան և մանրամասն զննութիւններ ու վի-
ճարանութիւններ կրնեն , որոցմէ կը տես-
նուի թէ մեծ յոյս ունին օր մ'օգին մէջ
կանոնաւորապէս նաւարկելու : Մինադրէնափ
դուքսը 100 անգլիական սկի պարգև խոս-
տացեր է ուլ որ օգոստոս մեքենայ մը հնարէ
տուանց կայի : Պ . Ուէնհամ անուն մէկն
ընկերութեան մէկ նիստին մէջ տեղեկագիր
մը կարգաց , որով կը հաստատէ թէ մարդ
մը 60 տը երկայնութիւն և 4 տը լայնու-
թիւն ունեցող թեքութեամբ կրնայ թրու-
շիլ : Եւս փորձն ընելու համար կառուէ թե-
ւեր շինելու է թաշնոյ թեքութեան նման , և
թեքութեամբ յաջողեր է , բայց մարմնոյն ուղ-
ղութիւն տալու միջոցը տակաւին դանուած
է և օգոստոսոյրը հովին ձեռքը խաղալիկ
կըլլայ : Եթէ այս անտեղութեան ալ ապա-
տելու հնար մը գտնուի , մարդիկ պիտի կա-
րենան եղեր այն ամեն օգին մէջէն Եւրանոյ-
եան Ուիլիամսն անցնիլ , Սահաւայի անա-
պատին վրայ սաւառնիլ , Եփրիկէի խորհրդ
երթալ , և Հիմալայա լեռան դաճալիկ ելնիլ :

Մայրաքաղաքիս Լէվնթ Հէրա-
լադիլը սուտ կը հանէ մայրաքաղաքիս նա-
խորդ անգլիական դեսպան Ս . Ե . Ս .

